

קרוב אליך

עבודת ה' מיוחדת

כותב בשער

הח"כ שנופף בעלון מעל בימת הכנסת, המאזין שהקריא את המאמר ברדיו מילה במילה, והילד שנולד בזכות המשל הבהיר. כבר קרוב לארבעים שנה שמאמריו הקולעים של הרב מנחם ברוד, עורך העלון 'שיחת השבוע', מעניקים מבט יהודי לזירה האקטואלית. כעת הוא חושף לציבור ספר חדש שערך על סוגיות עומק במחשבת ישראל, ממשנתו של הרבי מלובביץ' זצ"ל

באמצע מעשה קונדס: הרבי פנה אל הילד בן ה-6 בשאלה שהפכה לו את החיים הרב ג'ייקובסון בהתוועדות מיוחדת לכבוד יום ההילולא, ג' תמוז

ניו-אייג', ניאו- חסידות, ומודעות עצמית - איפה עובר הגבול בין חסידות לפסיכולוגיה? שאלת השבוע

איראן זה כאן, בתוך הלב צבי יחזקאלי

מיישרים פינות בעוגה - כיצד מתמודדים עם הנפש הבהמית? פויקה

שלם רק 15% בחתימה וכל השאר לקראת איכלוס

SOHO PARK
נווה שמיר בית שמש

לפרטים: 050-960-60-69 באמונה

דירות 4 חד' אחרונות

עם אופציה לחדר חמישי

אכלוס עוד השנה!

מיה בוטער?

כשהרב **מנחם ברוד** חווה את המתקפה התקשורתית כנגד גל החזרה בתשובה שהחל לשטוף את הארץ לפני קרוב לארבעים שנה, הוא החליט לקפוץ למים ולהגיע אל עמך בית ישראל במקום בלתי צפוי: בבתי הכנסת. בכלי התקשורת הייחודי 'שיחת השבוע' שנוסד באותם ימים, הוא החל לדבר אקטואליה מזווית בהירה, ובמהלך השנים השפיע רבות על הזירה הציבורית. את הכתיבה הבהירה שלו ניתן לפגוש גם בספר חדש, הרואה אור לרגל ג' תמוז, בו הוא פורס לפי נושאים את משנת הרבי מלובביץ' בסוגיות עומק מעולם היהדות ועושה בהם סדר

אבי טאוב
צילום: זאבי גרין

למה לי פוליטיקה עכשיו

'הנה מקרה נפלא של פובליציסטיקה יהודית' מן הסתם לא היה המשפט שאמרתי, אבל זו הייתה התוכנה שהרגשתי בוודאות. אני זוכר את עצמי כילד, בלילות שבת, בזמן שהרב נושא דרשה שמתארכת, קורא את טורי הפתיחה בעלוני 'שיחת השבוע' שהיו מגיעים לבית הכנסת של יוצאי ישיבת 'כרם דיבנה', שאבא שלי למד בה ואנחנו היינו מתפללים בו. אני זוכר מאז סקרנות והתפעלות שהלכו וגברו עם השנים. הנה, מדברים על 'החדשות', על כל הדברים הרציניים של הגדולים, אבל בטון נקי, במבט אופטימי, במבטא מדויק. הנה מה שאני בעצם חושב או מה שראוי שאחשוב או משהו שראוי לחשוב עליו.

עברו שלושים שנה והתגלגלה לידי הזכות להיות זה שמראיין את הרב מנחם ברוד (63, נשוי + 9) שעורך כבר קרוב לארבעים שנה את עלוני 'שיחת השבוע' וכותב את מאמר השער המפורסם, לרגל ספר נוסף, חדש ומעמיק שהוא מפרסם בימים

ויותר מזה, חסידים בכלל לא מתעסקים עם פוליטיקה. למשל, כששוחחתי בראיון באחד הגיליונות הקודמים עם הרב ארז משה דורון, הוא כל הזמן נמנע מזה. הוא אמר: "אנחנו עובדים את ה' בכל מצב". הדברים האלה של פוליטיקה הם בשביל מי שיודע לעסוק בדברים האלה והמישהו הזה הוא לא אני. ואתה, הרב מנחם, גם עוסק בפוליטיקה וגם כותב יהדות. השאלה שלי היא איך אתה עושה את זה.

התשובה היא החלפת מילה אחת. אני לא עוסק ב'פוליטיקה' – אלא ב'אקטואליה', בדברים שהם על סדר היום. כל הנושאים הפוליטיים: האינטריגות והאינטרסים – בכלל לא מעניינים אותי. אבל ההתייחסות לאקטואליה היא חלק מתפיסת הבסיס של 'שיחת השבוע'.

לשננע בלי להתעמת

מה בעצם הסיפור של 'שיחת השבוע'?
'שיחת השבוע' החל להופיע בחורף

אלו על משנת הרבי מלובביץ' ז"ע. אני מבטיח לעצמי, ככותב, לנסות לקבל כמה שיותר טיפים מהאיש בעל יכולת הכתיבה הנהדרת הזו.

תודה רבה הרב מנחם ברוד. כשאני קורא אותך, אני מתפעל מהיכולת הכפולה שלך לעסוק בפוליטיקה ולדבר יהדות, להגיד דברים נחרצים, במין קסם שלי. איכשהו כולם יכולים להסכים איתם, וגם מי שלא מסכים עם זה יכול להרגיש שהדברים נאמרו בכבוד ובנועם.

הדבר הזה הוא חידה גדולה מאוד, במיוחד עבור העלון שלנו. כי העלון 'קרוב אליך' נמנע באופן אסטרטגי מלעסוק בפוליטיקה. בעיניי הסיבה שזה העלון השני בתפוצתו ולא הראשון, היא שהוא היחיד שלא עוסק בפוליטיקה. תמיד כשעוסקים בסוגיות השעה זה מתדרדר מהר מאוד להשמצות, להעלבות, לדיבורים נחרצים שפוגעים בקצוות, למשהו שתמיד דוחק אנשים החוצה. לכן אנחנו לא יודעים לכתוב פוליטיקה.

ה'תשמ"ז (1986), לקראת י"ט כסלו באותה שנה. מה שדחף אותנו אז היה, כמו היום, גל קשה ובוטטה של התנפלות על חרדים ודתיים. הנושא היה 'חזרה בתשובה'. הציגו אותה כמשהו שחור ובעייתי, שמנתק ילדים מהוריהם ואחים מבני משפחותיהם. לא הייתה אפשרות לפרוץ את מחסום התקשורת ולהסביר, שגם אם תפסת מקרה מסוים שבו הדברים לא הלכו בכיוון חיובי - זה לא מה שמאפיין את כולם.

באותה תקופה התגוררתי בבתי ים, והתוודעתי למושג שנקרא 'מתפללי בית כנסת'. זה שונה לגמרי מאותו המושג בעיר דתית או ביישוב דתי. אתה הולך לבתי כנסיות ורואה אנשים שבאים לתפילה בערבי שבתות, נכנסים, שמים כיפה על הראש, שרים 'לכה רודי' ומתפללים. אחרי התפילה מורידים את הכיפה, הולכים הביתה, ויש מהם שעושים כל מיני דברים אחרים.

פתאום הכתה בי ההכרה: יש המוני יהודים מסורתיים, שבאים לבית הכנסת להתפלל וחרץ מזה הם לא מקבלים שם כמעט שום דבר. אין להם שום סיכוי להתמודד עם שטיפת המוח שהתקשורת עושה להם כל השבוע. אין שום דבר שמעמת אותם מולה, שמאפשר להם לראות זווית שונה ולקבל תמונה אחרת.

עוד לפני כן ובלתי קשר היה ברור שחב"ד צריכה להוציא עלון. כל בית חב"ד הדפיס עלון מקומי באופן עצמאי. אבל הרמה והאיכות היו ירודים. היו אז דיבורים בצעירי חב"ד על הצורך בעלון ארצי. אבל פה התחברו הדברים. לכן ההתייחסות לאקטואליה ולענייני השעה היא חלק מהבסיס של 'שיחת השבוע', כי זו אחת המטרות שלנו: להגיע להמוני יהודים שכל השבוע חשופים לתקשורת ולתעמולה שהיא מנהלת, ולתת להם

אולי אחד הדברים שעם ישראל די כספס בשנות חייו של הרבי - או כמו שהרבי מכנה את זה "בחיי חיותו בעלמא דין" - זה את תורתו. למרות שהפיצו 'ליקוטי שיחות' כמעט בכל בית כנסת - הציבור לא הבין באמת איזה אוצרות יש כאן

נקודת מבט אחרת. כמובן, מכיוון שמדובר בעלון שבת שאתה מקבל בבית הכנסת, וזה לא עיתון פובליציסטי רגיל, צריך גם את הדברים האלה לכתוב קצת 'מלמעלה', קצת בגישה יותר 'נינוחה', יותר מכבדת. התוצאה היא מה שאתה רואה.

הכיוון של חב"ד לצאת מתוך השטעטל היהודי ולהגיע לכל יהודי, בקטמנדו ובגואטמלה ובכל מיני חורים - ברור שזה מה שעומד ברקע של זה. אבל 'אקטואליה', או 'מה שנותנים בחדשות' - נתפס כמשהו שמחוץ לעבודת השם ולמפעל ההפצות. תחום שברך כלל חסידים לא מסתכלים עליו אלא בתור היסח הדעת מעבודת ה'.

אתה צודק כשקישרת את זה לדרך של חב"ד. כלומר, יכולתי לפנות מלכתחילה לקהל בית, לדתיים וחרדיים ולחסידי חב"ד. אבל כל המטרה הייתה להגיע ליהודים שראיתי בבתי הכנסת בבת ים - שנכנסים ושמים כיפה ויוצאים ומורידים אותה. אני רוצה שהם ייקחו את העלון הזה הביתה. אני רוצה שיהיו שם גם תכנים שישמשו אותם בשולחן השבת, וגם יכולת להתמודד עם שקרים ועיוותים שהם נחשפים אליהם כל השבוע.

למה להתלכלך?

זה נחמד להיות נקי מכל העניינים האלה. באותה המידה אלא יכולה להגיד: 'אני לא רוצה להתלכלך בלנקות את התינוק'. אבל אם אתה אוהב את התינוק הזה, אתה לא יכול להרשות לעצמך להשאיר אותו מלוכלך. אתה חייב ללכלך את הידיים ולנקות אותן. זו דאגה ואכפתיות להמוני יהודים שאנחנו לא רוצים להשאיר אותם חשופים לתעמולה כזאת.

זה נותן להם 'כלים להתמודדות'?

הכתיבה השוטפת, שבוע אחרי שבוע, יוצרת משהו שהוא מעבר להתייחסות לנקודה אקטואלית כזו או אחרת. היא מטמיעה הנחות יסוד. אם למשל אני לוקח את מה שקרה אז - נוצר זיהוי ערכים בתקשורת ש'חזרה בתשובה = ניתוק'. הורים מאבדים ילד. חבורה מאבדת חבר. קריעה. לכן גם נוצר המדור 'חיים יהודיים', וזו הייתה אחת המטרות שלו - להציג סיפורים של בעלי תשובה שאפשר לראות אותם ולהגיד - הנה הם חיים, הם בתוך העולם, יש להם קשר עם המשפחה. כל זה נוצר כחלק מהתמודדות עם תעמולה עוינת.

כמו בשיר של אריק איינשטיין, 'הלכת לי חבר'.

נכון. והשיר הזה עוד עדין לעומת המתקפה אז. אני לא יכול לשכוח כתבה על נער שנעשה חסיד חב"ד ונסע ללמוד בחצר הרבי. אבא שלו נגרר לאיזושהי עמותה שנלחמת בחזרה בתשובה. בראיון סוער לטלוויזיה הוא רצה לתאר עד כמה הבן שלו 'ירד מהפסים': 'לא להאמין מה נהיה ממנו, הוא הולך למקווה שמונה פעמים בשבוע!' (כי הוא הולך כל יום וכיום שיש פעמיים). בעיניו זה היה שיא הטירוף, ובעינינו - שיא הבורות וההפחדה. יש צורך להתמודד עם זה ולתת צד שני.

אמרת קודם ביטוי שמאוד תפס אותי, שצריכים לדבר על הדברים 'בצורה נינוחה', ו'מלמעלה'. אלו שני דימויים מאוד חזקים. כי בדרך כלל הסוגיות של האקטואליה, אפילו אם זה לא 'פוליטיקה', אלו דברים שמרתיחים את הדם. בדרך כלל הם קשורים לעוולות גדולות, לפגיעות עם זנב היסטורי ארוך, לשקרים, לפייק-ניוז, לדו-פרצופיות, למוסר כפול. והעקרונות שלך הם - 'מלמעלה' ו'בינוניות'. אני בתור כותב מנסה לדלות ממך פנינים...

אני אוסיף לך עוד מילה - 'לשכנע'. המטרה היא לא להתעמת, המטרה היא לשכנע. אני לא רוצה לצאת מהמפגש בינינו בהרגשה שהייתי 'חד' ו'חרף' ונתתי לך בשיניים. אני רוצה שאתה כקורא - גם אם היו לך דעות אחרות או שנחשפת

הדבר הכי מרגש, שאולי לא קשור לאקטואליה: פעם אחת כתבתי מאמר על נושא ה'ילודה'. השתמשתי במשל שאם יאמרו לאדם שרוצים לתת לו מיליון דולר, לא יעלה על הדעת שישב, "לא, היום לא מתאים לי... זה דורש ממני עיסוק, אני מוותר". סביר להניח שאף אחד מאיתנו לא ידחה את ההצעה. והרי ילד שווה הרבה יותר ממיליון דולר. אז למה פתאום אנחנו מתחילים לעשות חשבונות, אם יש לי כסף או שאין לי כסף ואם מתאים לי או לא. זאת הייתה רוח המאמר. עברו שנים, והייתי בהרצאה באיזשהו מקום, ואחרי ההרצאה ניגשה אליי אישה עם ילד בן שש או שבע, ואמרה לי: "אתה זוכר שלפני

דיין, שהיה בעבר ראש עיריית אשקלון, נופף בשיחת השבוע ואמר "כל זמן שהעלונים האלה ירעילו את העם - לא נוכל להטמיע את תודעת השלום בקרב העם". זה בוודאי הישג גדול. לפעמים אני כותב משהו ורואה אחר כך שזה מתחיל להתגלגל, ואנשים מתחילים להדהר את זה. לפעמים אני נוסע ברכב ושומע ברדיו מאזין שמתקשר לתוכנית וממש קורא מילה במילה את מה שכתבתי. יש פתגם של אדמו"ר הרי"צ, "ברית כרותה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם". הוא לא התכוון לתעמולה של מפלגות אלא לפעילות של הסברה ושל שכנוע. אין שום ספק שדברים נטמעים ומשפיעים.

לדברים אחרים - תוכל לבוא ולומר "ואללה, זה נשמע נכון". בשביל זה אני צריך לכתוב בצורה הרבה יותר נינוחה ומתונה. לא אומר שאני תמיד מצליח. כמו שאתה אומר, לפעמים דברים מרתיעים את הדרם ואז אתה קצת חורג. אבל כעיקרון - זה הכיוון.

ראיתי ספר שבן שפירו הוציא לא מזמן שנקרא 11 כללים והמטרה שלו היא לנצח בכל ויכוח. אבל מה שאתה אומר בעצם זה שאנחנו רוצים שהאדם ישנה את דעתו, ולא ישים לב שהוא שינה את דעתו. הוא משתכנע ולא מנוצח, כך יש לנו סיכוי יותר גדול לחולל את השינוי.

יש אמירה שאני שומע מאנשים, שלכאורה יש בה הפחתה וצמצום, אבל אני מרגיש שזו המחמאה הכי גדולה. הם אומרים לי: "אתה כותב את מה שאני חושב". מה בעצם נאמר כאן? אם היית אומר שחידשתי לך, שהארתי את עיניך בדברים - זה אמור להיות הישג. אבל אם אני כותב ממילא את מה שאתה חושב, אז מה עשיתי? אבל בעצם, זה הדבר הכי גדול. כמו שאמרת: לגרום לבן אדם להבין שזה לא שאני באתי ושכנעתי אותו, אלא שהדבר הוא פשוט וטבעי. שגם הוא חושב ככה.

זה בא להסביר לו אינטואיציות, הרגשות נשמטיות או אינסטינקטים יהודיים בסיסיים שיש לו ושהוא לא יודע לתמלל אותם. אנחנו רוצים לתת לזה פה.

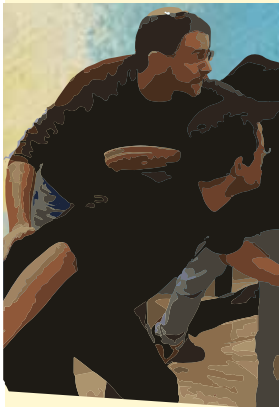
בהחלט, ויש עוד נקודה: בשונה מדיבור, שאתה מדבר בלי לחשוב על כל מילה, בכתובה אתה חושב לפני, וכותב ומוחק. לפעמים אני רוצה לכתוב בכיוון מסוים ואני אומר לעצמי: 'זה לא טוב, זה חריף מדי ולא נכון'. אני חוזר חזרה ומעדן. אחרי שנים רבות כל כך של כתיבה - אני כבר מתוכנת לעידון הזה.

ילד כמו מיליון דולר

הייתה איזו סוגיה שאתה זוכר שהצלחת להשפיע בה במיוחד? טור שלך תפס תאוצה והייתה לו השפעה? בתקופה של אוסלו הייתי חריף מהרגיל. זו הייתה תקופה מטורפת לגמרי. מנפצים את כל הנחות היסוד. פתאום האויב הופך להיות 'פרטנר' שמתחבקים איתו במדשאות. כתבתי על זה המון. אני זוכר שעמד מעל דוכן הכנסת חבר כנסת מטעם העבודה, אלי

לפגוש את עצמך כדי לפגוש את תלמידך

לכני ולכנים

תוכנית בלימודי התואר השני בהשראת ישיבת מקור חיים תוכנית המפגישה בין נפשו של המורה לעולמו הפנימי של התלמיד

מסע תפילה עם הרב דוב זינגר

כלי הנחיית קבוצות

סדנת פלייקא

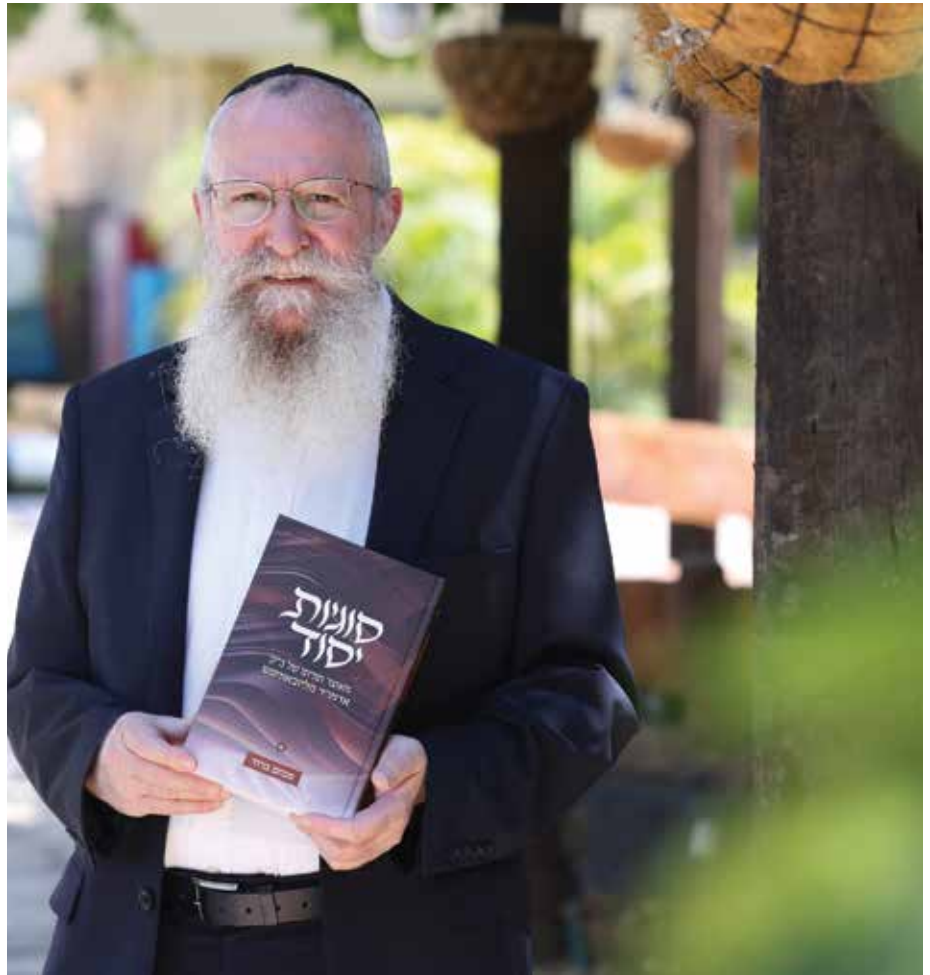
סדנת כתיבה יוצרת

חדש! תעודת הנחיית קבוצות

הרצוג. לדעת. לחנך.

לפרטים: 074-7214487 או היכנסו לאתר המכללה: herzog.ac.il

המטרה היא לא להתעמת, המטרה היא לשכנע. אני לא רוצה לצאת מהמפגש בינינו בהרגשה שהייתי 'חד' ו'חריף' ונתתי לך בשיניים

הייתה ריכוזית, מהונדסת ומפוקחת על ידי כוחות מסוימים, אנשים היו מיומנים ומחונכים יותר להקשבה, לניסיון לחלץ טענה ולשאול שאלה עניינית. ודווקא היום, כשהתקשורת מסורה בידי ההמונים וכל אחד שיש לו פלאפון הופך עיתונאי ופובליציסט, דווקא היום - אנשים פשוט לא קוראים ולא שומעים.

אני חושב על זה די הרבה. מצד אחד יש יתרון: בעבר היית מסור בידי עורכים והם החליטו אם אני אוכל להשמיע את קולי. עכשיו האמצעים הטכנולוגיים והתקשורתיים אפשרו לכל אחד להתבטא, אבל בפועל אנשים נכנסו לבוועות ושכחו לצאת. אתה מסתכל על אנשים ורואה אחרי מי הם עוקבים ובאיזה קבוצות הם נמצאים, אתה רואה רק בוועות סגורות בכל מקום. כשלעיתים נדירות מישוהו יוצא לפעמים מתוך הבוועה הוא יוצא לגמרי 'אפוי' באג'נדה של הבוועה שלו ולא מסוגל לשמוע דברים אחרים בכלל. לכן אני מתחיל לתהות האם יצא הפסדנו בשכרנו או שהפוך, יצא שכרנו בהפסדנו.

החוקים האלה נכתבו בדם

פעם אנשים לא היו יכולים להתקבץ סביב דברים ממש ביזאריים. לא הייתה האפשרות להתאחד עם אנשים שחולקים נושא סופר-נישתי כמו שלך ונאלצת להסתדר עם בני אדם אנושיים בסביבתך שהיו להם עליות ומורדות באישיות שלהם. אספני טלכרטים, חובבי שחמט רוסי ואספני קונכיות שמרו את התחביב לעצמם ושמרו על קשרים נורמטיביים עם הסביבה. כיום אתה יכול ליצור חברות "נקיות" על בסיס איזשהו סנטימנט מאוד מאוד ספציפי שמשותף, ליצר מרחבים שנותנים לאדם חברה אבל רק לפי כל הסנטימנטים המדויקים.

זה משהו הרבה יותר רחב. קח למשל את המכוניות. כשהומצאה המכונית לא היו חוקי תנועה או רמזורים, אנשים פשוט נסעו. מתי הופיעו החוקים והתמורות וכל מצרכי הדרך כפי שהיא כיום? איך אומרים בצבא - 'ההוראות האלה נכתבו בדם'. כשהתחילו אנשים להיפגע הבינו שחייבים לקבוע כללים וחוקים. אותו הדבר עם ההתפרצות של הטכנולוגיה,

מניסיון או מהתרשמות?

מניסיון של אחרים. כל מי שניסה לצאת חוצץ בדברים האלה, בסופו של דבר התוצאה הייתה שהוא העצים פי כמה וכמה את הצד השני. במצב הקיים היום בנושאים האלה - אני לא רואה דרך להתמודד בזירה התקשורתית. התקשורת כל כך מגויסת לעניין הזה, שהיא תיקח אותך ותרמוס אותך ותעצים פי אלף את הדעה השנייה. התוצאה תהיה בסופו של דבר שאתה גרמת, בעקיפין, להעצמת הצד השני.

אתה אומר את זה מתוך חשש, או מתוך מחשבה על התוצאות?

אני לא מפחד, אני פשוט חושב שזה לא יביא תועלת.

אפילו בנושא של הרפורמה המשפטית, בשלב מסוים הגעתי למסקנה שזה הופך להיות שיח של חרשים. המשוכנעים משוכנעים, ואלה שלא - מבחינתם חצית את כל הגבולות. האוזניים נאטמו לגמרי בנושא הזה.

יכול להיות שהאוזניים נאטמות באופן הולך ומתחזק?

כן, זה משהו שמאפיין את השיח בזמן האחרון. אנשים כבר לא יכולים להקשיב אחד לשני. הם לא מתייחסים לדברים עניינית. אני רואה את זה בתגובות שאני מקבל בחודשים האחרונים - אנשים פשוט לא מקשיבים ולא קוראים את מה שכתבת. הם מגיבים למה שהם מדמיינים.

זה דבר מעניין: פעם כשהתקשורת

כמה שנים כתבת מאמר על זה שילך שווה יותר ממיליון דולר? אנחנו כבר החלטנו בזמנו שזהו, מספיק לנו הילדים שיש לנו. ואז קראנו את מה שכתבת והחלטנו שאנחנו רוצים עוד ילד. והנה, זה הילד. אז יש טורי פובליציסטיקה שמשיעים על נשמה בגוף.

הדמוקרטיה הפופולארית של האטימות

יש נושאים שהם יותר טעונים, שאתה נמנע מהם מלכתחילה? האם יש נושא שאתה אומר שהוא כל כך רעיל שאתה לא נכנס אליו מראש, או שאתה אומר, "אני לא מפחד משום דבר"?

הנושא שקוראים לו היום 'מגדר' וכל מה שקשור בזה - כל התעסקות עם זה משיגה את המטרה ההפוכה.

תשובה היא אוצר!

חדש! אוצר ליקוטי שיחות תשובה
התשובה במשנת הרבי מליובאוויטש
שיחותיו של הרבי מליובאוויטש זי"ע
בנושאים יסודיים במצוות התשובה
בתרגום ללשון הקודש ובתוספת סיכומים

בין הנושאים: מהות התשובה |
דרכי התשובה | תיקון החטאים |
הפיכת הזדונות לזכויות צדיקים
ובעלי תשובה | תשובה עילאה |
זמני התשובה | ועוד

בנסו עכשיו - www.sifreiorhachaim.co.il

להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות | הפצה ראשית ספרי אור החיים |
להזמנות מסחריות: 0527686318

הסמארטפונים ומה שנלווה לזה. יש פה כלים אדירים - מכוניות רבות עוצמה - והן דוהרות בלי כללים ובלי חוקים.

איזה חוקים למשל היית מחוקק?

תתחיל פשוט: מה החוקים של זוג שיושב לארוחת ערב לגבי שימוש בסמארטפון? אם לא קובעים כללים, אתה יושב עם רעייתך והיא מקבלת טלפון ואתה מקבל טלפון וכל אחד עסוק בטלפון שלו. אתה כבר לא נמצא בחוויה זוגית אלא בעולם אחר.

גם סביב השאלה: "איך מתנהגים בקבוצות ברשתות?" - לא קבענו חוקים. כרגע זה הולך למקומות הנמוכים. אבל אולי נקבע כללים? אם ניקח למשל את ויקיפדיה - השיח בה בין הכותבים הוא לא כמו השיח ברשתות. יש שם תרבות שהוטמעה לגבי הדרך שבה יש לנהל דיונים. אפשר להתווכח, אפשר להעלות נימוק כזה או אחר, אבל הכול חייב להיות ענייני ומכובד, ולכן השיח הוא אחר. הערכים האלה לא הוטמעו עדיין במרחב הדיגיטלי. חסרים כללים לגבי שיתוף: מה אני מעביר הלאה ומה לא. אנחנו עדים לכך שרוצחים אנשים - באופן מטפורי וגם לא מטפורי - על ידי שמעבירים דברים שהם שקר מוחלט. ואז אנשים אומרים, אני לא עשיתי כלום, רק העברתי. אבל רצחת בני אדם!

היית מעודד אנשים - כמו שהרבי אמר "מי שידוע אל"ף שילמד אל"ף" - לכתוב על אקטואליה מזווית יהודית? ואם כן, איזה עצות, איזה כללי אצבע היית נותן להם בדבר הזה?

קודם כל, חשוב להשמיע קול, אחרת אתה משאיר את הזירה למישהו אחר. אבל אני חושב שצריך להיצמד לכלל שדיברנו עליו בהתחלה: מה המטרה? האם המטרה היא להראות כמה אני שנון וחרף, כמה אני יכול להכניס למישהו בשיניים? או שהמטרה היא לנסות לשכנע, לגרום לבן אדם לחשוב אחרת, לראות כיוון ראוי אחר. אגב, אני משתמש באותו עיקרון גם בסימפוזיונים ובמפגשים. יש כאלו שמבחינתם הדבר העיקרי הוא, "הנה, הכנסתי לך". אליי באים אחר כך ואומרים לי שהייתי רך מדי. אני אומר שאין לי עניין להיות אגרופן. אני רוצה לשכנע, אני רוצה שאדם ייקח עשרה או עשרים אחוז מהדברים שאמרתי, או יותר, ויגיד: "יש בזה משהו".

אתה יכול להדגים איך אותה טענה נטענת על ידי מישהו שרוצה לנצח ואיך היא נטענת על ידי מישהו שרוצה לשכנע?

קח למשל את הנושא שהיה סוער בשנים האחרונות, הנושא של לימודי ליבה במגזר החרדי. אתה יכול לבוא ולהגיד: "אתם אל תחנכו אותנו! הילדים שלך לא יודעים מהחיים שלהם, לא יודעים מי זה אברהם אבינו ומשה רבינו. אל תטיפו לנו מוסר. אנחנו יודעים איך לחנך!". אוקיי, אמרת את זה, הכנסת לו בשיניים, אבל האם הוא יצא מזה עם משהו? האם יסכים איתך? מצד שני, אם אני מסביר מה החשיבות של הקדשת החיים ובפרט שנות הילדות והנעורים, ללימוד תורה, ועם זאת איך צריך להתמודד בכוא העת עם רכישת מקצוע, וכן הלאה - סוג כזה של הסבר אדם יכול להבין. גם אם לא יסכים, הוא יוכל לראות את הלוגיקה של התפיסה.

חסידי של מפתחות

מתוך הכתיבה הזאת אני רוצה קצת לדבר על הספר החדש שלך, 'סוגיות יסוד' שעוסק במשנת הרבי. יש כל כך הרבה ספרים אצל חב"ד, גם קלאסיקות וספרות בסיס, גם ספרי פרשנות ומאמרים - מה החידוש בספר שלך, שהניע אותך ליצור פרויקט ענקי, שעל פניו לא עוסק באקטואליה, גם לא מזווית חסידית, אלא ממש בסוגיות עצמן: תפילה, מצוות, נפש אלוקית, נפש בהמית; משהו שנכון תמיד, בכל תקופה בהיסטוריה שבה יהודי שומר מצוות.

לפי מה שדיברנו בשעה האחרונה נראה כאילו כל העיסוק שלי הוא באקטואליה... אבל אפילו בשיחת השבוע יש עוד דברים שאני עושה, ויש ספרים אחרים שערכתי וכתבתי. למעשה בספר הזה יש חידוש גדול: אם אתה רוצה להבין נושא מסוים, למשל 'מה הרבי מליובאוויטש חושב על בחירה חופשית?', אתה תתחיל לחפש, ותמצא שחיים שלוש פסקאות בשיחה אחת, ועוד כמה משפטים במאמר חסידות אחר וכולי. "דברי תורה עניינים במקום אחד ועשירים במקום אחר". כשאתה רוצה להקיף סוגיה, אתה צריך ללכת להמון מקורות. לא כל אחד מסוגל לעשות את הדבר הזה, וגם לא כל אחד זוכר בדיוק איפה כל דבר נמצא ואיך בונים את כל הדברים האלו לבניין אחד.

זה הדבר שעשינו בספר הזה - לקחתי עשרה נושאים, שהם נושאים בסיסיים באמונה ובהשקפת עולם יהודית. אם זה היחסים שבין

אמונה לידיעה, בחירה חופשית, נס וטבע, "דירה בתחוננים", ניסיונות, שכר ועונש, השגחה פרטית, נושא הגאולה ועוד. בכל הנושאים האלה אספתי כל מה שיכולתי להניח עליו את היד וכל מה שיכולתי למצוא - בהתייחסויות של הרבי. אחרי שאספתי את כל החומר - הייתה העבודה הקשה באמת: לנסות לתפור את הכול לאיזושהו מהלך רציף. למרות שהדברים לא נאמרו ככה ולא נכתבו ככה במקורם. לצורך כך אני משתמש בפתיחים, בסיכומים, בהסברים פה ושם כשצריך - בהגשה של הרעיונות ושל הדברים. מתוך כך אתה מקבל עשרה נושאים מאוד משמעותיים בהשקפת העולם של יהודי ושל חסיד. אתה יכול לקבל השקפה שלמה, מתוך הדגשה שאני מביא את דברי הרבי כלשונם.

בעצם מה שעשית זה שליטת וסידרת את הדברים כך שזה ישתרש בצורה הגיונית, של הקדמות ומסקנות.

כן. ולכן לאורך הספר יש לך שני פונטים: פונט שמבטא את מה שאני כותב, כהגשה וכהסבר, והפונט של דברי הרבי המקוריים. מי שקורא את הספר מזהה מהר מאוד את המבנה הזה. ויש גם חלוקה לכותרות, לסעיפים וכו'. כך אתה מקבל סוגיה שלמה, מקיפה. וזה דבר שאני חושב שלא היה כמוהו בצורה הזאת.

בדרך כלל החיבורים שמתפרסמים על תורת הרבי מגיבים לדברים שלו, מרחיבים או מבססים אותם וכו'. אבל מסד הנתונים הוא השיחה או הדרשה.

שיחה של הרבי יכולה להיות קושיה ותירוץ באיזושהו עניין, או שיחה רש"י, או סיום מסכת. תוך כדי הסברת המהלך המקורי נכנסים גם לעניין כמו 'בחירה חופשית' או 'השגחה פרטית'. פה הורדתי את כל הדברים שמסביב והתמקדתי בבקורה עצמה.

הרבי היה חסיד גדול מאוד של מפתחות. בכל הספרים שלו יש מפתח עניינים. אבל אתה צריך לעבור על עשרות ספרים ועל עשרות מפתחות. למשל, יש את ספרי מאמרי הרבי המוגהים: אלו ארבעה כרכים, ויש מפתח בסופם. אבל הוא מתייחס רק למאמרים שמופיעים בארבעת הכרכים האלה. יש עוד מאמרים רבים שאינם מוגהים, וגם שם הוא מתייחס לנושאים האלה. אתה צריך לחפש את המפתח גם שם, אם יש שם מפתח. אותו הדבר בליקוטי שיחות. יש מפתח לליקוטי שיחות, כך אחד מא' עד ט'; כך שני מ' עד י"ז; כך מפתח שלישי מ"ט עד י"ט, וכן הלאה. אתה צריך לעבור עוד ספר ועוד ספר ולהתחיל לחפש ולבנות. זאת עבודה. את העבודה הזאת אני עשיתי בשבילך.

האם יש לי בחירה?

אני מודה על זה, ואנחנו שמחים מאוד בספר הזה. בחירת הנושאים - נס וטבע, בחירה חופשית - אלו תמות שמתגלגלות בעולמה של הפילוסופיה היהודית כבר מימי הביניים, מאז שהתחילו לחשוב בצורה כזאת. האם יצא לך להעלות שאלות ונושאים שהם אקטואליים, או אקטואליים ברמה האישית שלך?

למשל, אני מנסה לעשות תיקון בחיים שלי ביחס שלי לכסף. יש יותר מדי חרדות, יותר מדי דאגות - מהילדות, מי יודע מאיפה - ואני עכשיו לומד תורה סביב הנושא של כסף. אני קורא את כל התורה ואת כל דברי הצדיקים, ומחפש רק את הפרשיות האלה או את המאמרים האלה והחידושים סביב הדברים האלה, כדי למצוא שם קווי עומק ולמצוא שם תיקון למידות ולתפיסות

המעוותות.

השאלה שלי היא באיזה תחומים היית רוצה לחקור ובעצם לשאול את הרבי' כנושאים שיש לך בהם מעורבות אישית וטרדה אישית. אני לא יודע עד כמה השאלה של בחירה חופשית מטרידה אותי. יכול להיות שאותך היא נורא מטרידה. אבל זה נושא שאין ספר במחשבת ישראל שיכול להתעלם ממנו. אני שואל אם יש נושא שהעסיק אותך אישית.

דווקא הסוגיה שאתה מצייין היא נושא שמאוד העסיק אותי, עוד מנעורי. אני לא עסוק בשאלה שברוך כלל עוסקים בה, של 'ידיעה מול בחירה'. אני עוסק בשאלה: "האם באמת יש לי בחירה

מעל דוכן הכנסת
עמד חבר כנסת
מטעם העבודה,
אלי דיין, שהיה
בעבר ראש עיריית
אשקלון, נופך
בשיחת השבוע
ואמר "כל זמן
שהעלונים האלה
ירעילו את העם -
לא נוכל להטמיע
את תודעת השלום
בקרב העם"

חופשית? כשאני מחליט לעשות משהו - האם אני חופשי, או שיש פה נגזרת של השפעות?". נניח שבא אליך נער צעיר ואומר לך: "תשמע, קראתי והתעניינתי והגעתי למסקנה שהתורה היא לא אמת (חס ושלום). וזה מאוד כואב לי, הייתי רוצה להאמין, אבל אחרי שנחשפתי לדברים כאלה וכאלה הגעתי למסקנה שהתורה היא לא אמת (חס ושלום), אז מה אתה רוצה ממני? שאני אעשה דבר שאני לא מאמין בו?". עכשיו, השאלה היא אם יש כאן בחירה או שאין כאן בחירה? - אחרי שהוא קיבל את ההנחות שהתורה היא לא אמת, האם אתה יכול לדרוש ממנו שיקיים תורה ומצוות? הרי הוא איבד את הבחירה.

אני יכול לדרוש ממנו חקירה נוספת, או לנסות לבדוק איתו את ההנחות. אבל אם זה לא יצלח... אם זה לא יצלח, הוא לכאורה איבד את הבחירה. מבחינתו הבחירה היא ללכת עם זה, להעז לאמץ את המסקנות שהוא הגיע אליהן.

מבחינתו, הוא אדם ישר, אדם הגיוני. הוא הגיע למסקנות האלה וזהו. אני לא יכול ללכת נגד

ההגיגין שלי.

ומה הרבי גיד על זה?

הרבי עוסק בנושא הזה לעומק. בספרי חסידות מסבירים בדרך כלל שהבחירה נובעת מהשכל. בגלל שהשכל גמיש ויכול להבין כל דבר - ממילא אני חופשי, אני לא מוכתב ואני יכול להבין איך שאני רוצה. אבל הרבי מעביר את השאלה אל השכל - ברגע שאני מבין משהו, שוב לכאורה אינני יכול לבחור הפוך. הרבי מביא דוגמה: אם אני לוקח פרה ומעמיד לפניה בחירה - בצד ימין יש לה אחר עם מזון טוב ובצד שמאל מדורה בוערת. האם יש כאן באמת בחירה? אין כאן בחירה, כי ברור שהיא לא תקפוץ לאש. היא תלך לאכול. מה קורה אצל אדם שהשכל שלו מוביל אותו למסקנה מסוימת? הרבי משתמש בביטוי מופלא. הוא כותב, "אצל בר שכל, שכלו מכריחו וכופוהו יותר מאשר הכפייה בשוטים". זאת אומרת, ברור לך שאם הייתי עומד עם שוט מעליך ואומר לך: "תשמע, אתה עושה ככה או שאתה חוטף", אז לקחתי ממך את הבחירה. אין לך ברירה, כי אני כופה עליך. ואומר הרבי: אצל בר שכל, השכל מכריח אותך וכופה אותך יותר מאשר שוט.

עם זאת, מחדד הרבי, בעומק העניין של הבחירה, בסופו של דבר השכל לא מכתוב לך. אתה בוחר להקשיב לשכל. אתה בוחר לקבל אותו. מעל השכל נמצא עצם הנפש שלך, ושם אתה חופשי לחלוטין. אתה יכול ללכת נגד השכל, נגד הרגש, נגד ההרגלים, אתה יכול ללכת נגד הכול. ואם בחרת ללכת עם השכל, או עם הרגש, או עם השפעות כאלה ואחרות - אתה בחרת לעשות את זה; זאת בחירה שלך.

איך באמת יש נקודה כזאת שהיא בחירה מוחלטת? שהיא בחירה חופשית לגמרי ששם דבר לא מכתוב אותה? אז הנה, יש לנו פה נושא שהוא בהחלט מרתק. הרבי מגיע בסוגיה הזו לעומקים מדהימים.

כל נושא שהניע אותך לכתוב עליו ולפתוח את המפתח שלו, כמו 'נס וטבע', 'דירה בתחוננים', 'ניסיונות', אלו בעצם סוגיות קלאסיות במחשבת ישראל, או שגם שם זה התחיל אצלך משאלה אישית כזאת?

לא בהכרח. אבל אני יכול להגיד לך: יש נושאים שהשארתי אותם פתוחים במידת מה. הבאתי את הדברים כמו שהם, אבל את השאלות המציקות השארתי פתוחות במידת מה. יש מקום לדיון ולנסות לתרגם את זה. למשל, קח את נושא הביטחון.

יהיה טוב כמו שאני מבקש?

זה ממש מעניין. אני חושב שביטחון זאת הדרישה האחרונה של האדם מהקב"ה. כל הדברים האחרים זה דרישות של הקב"ה מהאדם כביכול: התורה, המצוות וכו', וגם התפילה היא בעצם בקשה. אבל ביטחון זה לבוא ולהגיד: אני מצפה שככה יהיה, אני נשען על זה.

אתה מתחיל משאלות כמו: 'מה זה בעצם ביטחון?' האם פירושו 'אני בטוח שיהיה טוב כמו שאני מבין מה זה טוב', או שאני בוטח בקב"ה שהוא יודע מה הוא עושה? בנושא הזה יש שיטות שונות. הרבי הולך לפי כמה מהראשונים, שאומרים שהביטחון עניינו - שאני בוטח בקב"ה שהוא יעשה שדברים יהיו טובים כמו שאני מבין מהו טוב. כלומר, אם אני רוצה עכשיו שהחולה יתרפא, אז החולה יתרפא. אם אני רוצה למצוא עבודה, אמצא עבודה.

בואו נחשוב על זה מהיסוד!

חדש! סוגיות יסוד

מאוצר תורתו של הרבי מליובאוויטש
עשר סוגיות מרכזיות באמונה
ובמחשבה היהודית מוארות באור ייחודי
מתוך משנתו המעמיקה
של הרבי מליובאוויטש זי"ע

קטעי קישור וביאור
מאת הרב מנחם ברוד

שיחות הרבי
המקיפות את הסוגיה כלשונן

ספרי 'מעיינותיך' מופצים בלעדית
במהלך כל השנה ברשת ספרי אור החיים

כנסו עכשיו - www.sifreiorhachaim.co.il

להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות | הפצה ראשית ספרי אור החיים |
להזמנות מסחריות: 0527686318

ספרי
אור החיים
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם

ואז נשאלת השאלה: 'עד היכן הביטחון ומה גבולו?'. או במילים אחרות - אז איך להתייחס לחובת ההשתדלות? אם ההשתדלות היא רק כדי 'לצאת ידי חובת השתדלות', אז אם יש לי עבודה ויש לי מקור פרנסה - אני לא אמור לחשוב שאולי אני יכול להשיג עבודה טובה ורווחית יותר. למה להתחיל לתת לקב"ה דרכים? אני עושה את חובת ההשתדלות שלי, וזהו! מצד שני, אני יכול לבוא ולטעון שההשתדלות הזאת שלי במקום העבודה הזו היא טובה כדי להרוויח 5,000 שקל, אבל אם יש לי משפחה שזקוקה ל-15,000 שקל, אני צריך ללכת למקום אחר. אז נשאלת השאלה אם אני לא מייחס יותר מדי חשיבות ללבושי הטבע.

אחרי זה יש לנו עוד שאלה: 'מניין הוודאות לביטחון?'. 'האם הביטחון רדאי?' או 'על סמך מה אתה בוטח?' מי הבטיח לך? אולי ח"ו יש לך עניינים של חטאים שזוהי הכפרה עליהם? מי נתן לך צ'ק שאומר אני בוטח לגמרי בקב"ה שמה שאני רוצה זה מה שיקרה? פה יש לך סוגיה שהרבי עוסק בה מאוד לעומק, אבל עדיין השאלה שהזכרתי קודם - עד כמה אני צריך ללכת ולחפש כלים שיהיו מותאמים לשפע שאני מבקש - לא לגמרי סגורה. זה תלוי במדרגת האדם. למשל, על יוסף נאמר שהוא נענש על שחיפש כלי טבעי, כשביקש משר המשקים להזכירו. ועדיין גם אחרי שאתה לומד נשאים דברים שאתה יכול לדון בהם. את זה כל אחד יעשה בעצמו.

העיסוק של הרבי בביטחון ובסוגיות דתיות-קיומיות בכלל הוא מיוחד מאוד. נדמה לי שלא היה צדיק בסדר גודל של הרבי שהיה כל כך קרוב אלינו כרוניולוגית. הוא היה בשנות ה-90, וראה עד לכאן. גם הברסלבים וגם תלמידי הרב קוק יודעים שלא היה צדיק בעוצמה הזאת ובגודלה הזאת שהיה כל כך עכשווי מבחינת הבנת האתגרים של האדם בן זמננו. רבי נחמן דיבר על ההשפעות של המהפכה הצרפתית ועל החילון ברמות מאוד רחוקות ובאינטואיציות מאוד עמוקות, אבל ממש מחשבים וטכנולוגיה וארצות הברית וארץ ישראל ופוליטיקה, רק הרבי הכיר.

הרבי עסק בכל הנושאים שהם אתגרי הדור שלנו. אתה רואה אנשים שתוחמים את עצמם לסוג מסוים של עיסוק. יש אחד שעוסק במחשבה, אחד שעוסק בסוגיות תלמודיות, אחד שעוסק בקבלה, אחד שעוסק בעשייה וארגון וכדומה. יש אחד שהוא דוגמה של אוהב ישראל, שמקבל כל אחד בסבר פנים יפות. מה שמעניין ומעורר התפעלות עצומה, זה שמכל היבט שאתה מסתכל, אתה רואה גדלות עצומה של הרבי באותו היבט.

אולי אחד הדברים שעם ישראל די ספספ בשנות חייו של הרבי - או כמו שהרבי מכנה את זה "בחיי חיותו בעלמא דין" - זה את תורתו. למרות שהפיצו 'ליקוטי שיחות' כמעט בכל בית כנסת - הציבור לא הבין באמת איזה אוצרות יש כאן. הציבור החל לגלות זאת דווקא בשלושים השנים האחרונות. פתאום אנשים רואים שיש כאן מעין בלתי נדלה בכל תחום. הוא לוקח דברים - שכמו שאמרת עסקו בהם גם בעבר - אבל הוא נותן להם בהירות ועומק שאי אפשר למצוא. וזה ממש בכל התחומים: זה מתחיל במחשבה ובהשקפה, עובר לסוגיות בחסידות, לסוגיות תלמודיות חריפות, ועד לפירוש רש"י על התורה. יש יהודים שגילו דרכו את עומק פירוש רש"י על התורה. אני מכיר באופן אישי כמה אנשים שאומרים: "אני משתגע כל שבוע מחדש: איך אפשר ללמוד את פירוש רש"י, שמסתכלים עליו כאילו הוא פירוש לילדים, ופתאום אתה רואה את המבנה ואת הדיוק ואיזה עומק יש שם, ואיך כל פרט מחושב ומתוכנן וכל דבר בנוי על תילי תילים של דיוקים..."

רוב החומרים שבספר מקורם יותר בשיחות ובמאמרים, ופחות מהמכתבים שבסדרת 'אגרות' שלו. אבל למעשה גם בהם, למשל בנושא הביטחון, יש דברים מופלאים, אם כי לא בצורה העיונית שלהם אלא בהפיכת רעיונות העומק לתורת חיים מעשית. אנחנו לא יודעים תמיד מה השואל כתב, אבל לפעמים אפשר לדעת את זה מפתחת האגרת, שבה הרבי כותב "במענה לשאלתו בעניין פלוני". יש מכתב שהרבי פותח ואומר "במענה למכתבו שבו כתב שלא ראה טוב מימיו". הרבי כותב לנמען: אתה לא מרגיש איך שמכתבך סותר את עצמו מיניה וביה. אתה בעצמך במכתב שלך מזכיר את אשתך וילדיך. יש אנשים שהם אומללים על שלא מצאו את זיווגם, או שאין להם ילדים. אתה, הקב"ה בירך אותך באישה ויש לך ילדים, ואתה כותב שלא ראתי טוב מימך? אין ספק, זאת בהחלט חלק מהיכולת של הרבי לתקשר עם כל אדם בעולם שלו, במושגים שלו.